

Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 70.052.009
у Хмельницькому національному університеті
д.пед.н., професору Бідюк Н.М.

Відгук

**офіційного опонента, доктора педагогічних наук, доцента
Кучая Олександра Володимировича на дисертацію Мельничук
Ольги Василівни на тему: «Система підготовки викладача англійської
мови в університетах Великої Британії», представлену на здобуття
наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні,
педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка**

**Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими
науковими програмами.** Сучасна вітчизняна вища школа має створити
належні умови для професійного розвитку майбутніх фахівців, які спроможні
безперервно вдосконалюватися в професійному вимірі протягом усього життя,
організувати свою діяльність згідно з потребами й вимогами соціуму.

Проблема підготовки викладача англійської мови, його становлення і
подальшого професійного розвитку завжди була, є нині й завжди буде
актуальною в усьому світі, в Європі, й, безумовно, в Україні. Незаперечним є
положення про те, що педагогічна освіта має бути пріоритетом в освітній
політиці кожної держави. Для сучасної вітчизняної освітньої системи
характерним є прагнення інтегруватися у світовий та європейський освітній
простір. Динамічні зміни і трансформації в усіх сферах життєдіяльності
українського суспільства потребують переосмислення змісту освітнього
процесу. Це зумовлює необхідність модернізації системи освіти України з
урахуванням прогресивних і конструктивних ідей розвинених країн світу в
реалізації державної освітньої політики щодо професійної підготовки педагога.
У цьому контексті важливе значення мають результати досліджень британських
учених, які цілеспрямовано працюють над пошуком оптимальних шляхів
удосконалення професійної підготовки педагогів. Водночас аналіз наукових
джерел свідчить, що досвід професійної підготовки викладача англійської мови
в університетах Великої Британії та можливості використання його в Україні
досліджено недостатньо.

У цьому контексті дослідження Мельничук Ольги Василівни є
актуальним, а його результати прогностичними.

Зазначимо, що актуальність дослідження Ольги Василівни посилюється
виділеними суперечностями й важливістю їх розв'язання. Тому актуальність
теми не викликає сумнівів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.
Дослідження виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
«Компетентнісна модель фахівця» (номер державної реєстрації 0119U001797).

Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 2 від 25.02.2016 р.)

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації. Виявлено особливості системи підготовки викладача англійської мови в університетах Великої Британії; охарактеризовано зміст та форми підготовки та професійного розвитку викладача англійської мови; описано професійну компетентність викладача англійської мови; розроблено компетентнісну модель підготовки викладача-дослідника англійської мови у Великій Британії; виконано порівняльнопедагогічний аналіз професійної підготовки викладача англійської мови в університетах Великої Британії та України; обґрунтовано можливості використання конструктивних ідей британського досвіду для удосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів англійської мови в Україні.

Нові факти одержані здобувачем. Уперше у вітчизняній педагогічній науці виявлено особливості системи підготовки викладача англійської мови в університетах Великої Британії (циклічність, багарівневність, неперервність; стандартизація змісту освіти на засадах компетентнісного підходу; збереження балансу між освітніми інноваціями та традиціями; дослідницько орієнтована підготовка; підтримка професійного розвитку та самоосвіти); охарактеризовано зміст та форми підготовки та професійного розвитку викладача англійської мови (курси та конференції, професійне спілкування, методичні об'єднання та дисциплінарні спільноти, консультації експертів, особисте дослідження, навчання за допомогою дії, навчання за допомогою викладання); описано професійну компетентність викладача англійської мови (зміст, складові, критерії, структурні компоненти); розроблено компетентнісну модель підготовки викладача-дослідника англійської мови у Великій Британії (зміст, методи навчання, форми організації, компетентності, засади, етапи); виконано порівняльнопедагогічний аналіз професійної підготовки викладача англійської мови в університетах Великої Британії та України; обґрунтовано можливості використання конструктивних ідей британського досвіду для удосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів англійської мови в Україні; удосконалено змістове та науково-методичне забезпечення професійної підготовки викладача англійської мови в Україні з урахуванням особливостей британського досвіду через розкриття особливостей інтеграції методичної та дослідницької діяльності (підготовка викладача-дослідника, самоосвіта, оволодіння новими методиками викладання англійської мови, розвиток рефлексивного мислення, використання проєктів, типологія зв'язків між викладанням та дослідженням, стратегії розвитку зв'язків між викладацькою та дослідницькою діяльністю); уточнено змістове наповнення понять «професійна підготовка викладача англійської мови», «професійна компетентність викладача англійської мови»; подальшого розвитку набули вимоги до професійної діяльності та професійної підготовки викладача англійської мови у британському досвіді; сучасні тенденції розвитку системи вищої освіти у Великій Британії; методичні підходи до професійної підготовки викладача англійської мови в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, опублікованих працях.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечується логікою подання поняттєвого апарату дослідження: об'єкта, предмета, мети дослідження, послідовним розв'язанням поставлених завдань, репрезентативністю джерельної бази (250 найменувань, з них – 86 іноземною мовою), широкою апробацією дослідження: наукові положення, результати дослідження апробовані на 6 науково-практичних конференціях різного рівня.

Значення для науки і практики отриманих результатів. Дисертаційна робота містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальну наукову проблему.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробленні методичних рекомендацій «З досвіду підготовки викладачів іноземної мови до педагогічної діяльності у Великій Британії (методичні рекомендації щодо впровадження у закладах вищої освіти України)», зокрема, досвіду підготовки викладачів іноземних мов у Великій Британії в магістратурі та докторантурі на прикладі Бірмінгемського університету (Англія), Університету у Кардіффі (Уельс), Університету Стратклайда (Шотландія).

Отримані результати **можуть використовуватися** в дослідженнях з теорії та історії педагогіки, порівняльної педагогіки, педагогіки вищої школи, при розробленні освітніх програм за спеціальністю «Педагогіка вищої школи», «Мова і література (англійська)», а також у розробленні спецкурсів і проведенні спецсемінарів як у системі підготовки викладачів закладів вищої освіти, так і в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Матеріали дослідження сприятимуть подальшому реформуванню системи вищої педагогічної освіти в Україні, поглибленню змісту підготовки та професійного розвитку викладачів англійської мови, слугуватимуть базою для досліджень з теорії і методики професійної освіти, педагогічної компаративістики, загальної педагогіки.

Результати дослідження впроваджено в навчальний процес Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка №06/27.1 від 03.06.2020), Харківської гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 01-13/418/1 від 17.08.2020), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка №68 від 07.09.2020), Національного університету «Острозька академія» (довідка №300 від 05.11.2020), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка №03-28/04/3084 від 27.11.2020).

Оцінка змісту та завершеності дисертації. У вступі правильно, чітко й конкретно виписано методологічний апарат дослідження, при цьому мета й завдання погоджені зі структурою та висновками роботи, а здійснений огляд проблеми дозволив представити здобуті результати.

У першому розділі «**Професійна підготовка викладача англійської мови як проблема педагогічної компаративістики**» описано професійну підготовку викладача англійської мови у психолого-педагогічних дослідженнях і вимоги до професійної підготовки викладача англійської мови в університетах у контексті неперервної освіти Великої Британії.

У другому розділі «**Дидактичні засади професійної підготовки викладача англійської мови в університетах Великої Британії**» спроектовано компетентнісну модель викладача англійської мови у Великій Британії, описано підготовку учителя англійської мови як базовий етап

формування професійної компетентності викладача англійської мови в університетах Великої Британії, інтеграцію методичної та дослідницької роботи у професійній підготовці викладача англійської мови у Великій Британії, форми, методи і технології навчання викладача англійської мови в університетах Великої Британії, а також особливості підвищення кваліфікації та професійного розвитку викладача англійської мови у британському досвіді.

У третьому розділі «**Екстраполяція підготовки викладача англійської мови в університетах Великої Британії у вітчизняну систему вищої освіти**» здійснено порівняльний аналіз підготовки викладача англійської мови у Великій Британії та Україні, представлено методичні рекомендації щодо використання прогресивних ідей британського досвіду підготовки викладача англійської мови у системі вищої педагогічної освіти України.

Повнота викладу матеріалу дисертації у наукових публікаціях. Основні наукові результати дослідження висвітлено в 13 публікаціях, з них: 12 одноосібних, 1 – у співавторстві. До цих публікацій належать: 2 методичні рекомендації; 3 статті у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 1 публікація у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних; 1 – у періодичних виданнях інших держав; 6 опублікованих праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Дисертація має науковий світогляд дослідниці, досконале володіння методами системного аналізу, обізнаність з літературними джерелами у відповідній сфері.

Отже, дисертаційна робота за своїм змістом і формою є завершеним науковим дослідженням.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Високо оцінюючи рецензовану дисертацію привертаю увагу до окремих аспектів, що потребують уточнення, пояснення, корекції, а саме:

1. У розділі 2, присвяченому дидактичним засадам професійної підготовки викладача англійської мови в університетах Великої Британії, варто було б розробити компетентнісну модель підготовки викладача-дослідника англійської мови в Україні за аналогією моделі Великої Британії, представленої у параграфі 2.1.
2. Відзначаючи логіку і глибину наукової розвідки О.В. Мельничук при аналізі підготовки викладачів в університетах Великої Британії в 1 розділі дисертації, на нашу думку, дослідниці вартувало доповнити його ретроспективним аналізом досліджуваної проблеми, що посилює її обґрунтованість та сприяло б виявленню тенденцій розвитку.
3. Вважаємо, що робота значно виграла б, якби дослідниця зробила рекомендації й на рівні міністерства з акцентуванням на розробці законодавчо-правового забезпечення підготовки викладача англійської мови, розширення педагогічної складової у навчальних планах підготовки викладача тощо.
4. Великі за обсягом таблиці бажано розміщувати у додатках, а у тексті дисертації здійснювати їх аналіз.

Утім, висловлені зауваження мають дискусійний характер і не знижують науково-теоретичну і практичну цінність дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». Загалом, робота Мельничук Ольги Василівни на тему: «Система підготовки викладача англійської мови в університетах Великої Британії» є оригінальним, цілісним науковим дослідженням, результатом самостійної дослідницької роботи авторки. Дисертація виконана на високому теоретичному та емпіричному рівні, містить нові науково обґрунтовані результати.

Зміст дисертаційної роботи відповідає спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки, задовольняє вимоги наказу МОН України від 12.01.2017 №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» і «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 167), а її авторка Мельничук Ольга Василівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

О. В. Кучай

